

METODAI IR SITUACIJOS, KURIOSE JIE GALI BŪTI PRITAIKYTI

1 metodas: Esam lygūs (Pagarba sau ir kitiems)

Turinys:
 Efektyviam dialogui būtinos nuostatos:
 1 Esam lygūs;
 2 Remiamės abipusiskumo principu;
 3 Nesplepiam savo motyvų.

Aiškami konstruktyviam dialogui:
 1 Bilietai kalbėti;
 2 Klausome žodis po žodio;
 3 Įkalinti išankstinių nuostatų;
 4 Sustok ir domėkis.

Tinkamos dialogui atmosferos kūrimas:
 1 Leisk idėjas sklėstis ir vežėti;
 2 Ieškok sąsajų;
 3 Klausimų gaila;
 4 Gaudyk "karštus" žodžius;
 5 Pažvelk giliau.

Visa apimancio požiūrio ir naujo supratimo kūrimas:
 1 Audžiam sintezę;
 2 Novatoriški klausimai.

Tikslas: mokyti suprasti, kokį tarpusavio santykį su kitu asmeniu galime vadinti "mes lygūs" (lyginant su kamu priešingu "nelygūs"). Siekiamybė – suprastimas, kad kiekvienas asmuo, kaip žmogiška būtybė, yra tiek pat vertingas. Tai reiškia, kad kiekvienas turi teisę galvoti taip, kaip galvoja, ir išreikšti savo mintis. **Laisvė dalintis savo mintimis būnant lygiateisiu grupės nariu** yra pagrindinis dialogo ir dialogo metodu paremtu naujų idėjų kūrimo principas. Kai mes suvokiame, kad visi esame vienodai verti (kalbėti ir būti išgirsti), ir koks svarbus yra lygybės principas dialogo metu, mes išmokstame vertinti ir save, ir kitus. Tai ir reiškia pagarbą sau ir kitiems.

Instrukcija:

- Prsiminkite ir įvertinkite sau įprastus veiksmus: kaip ir kurie jūsų veiksmai pokalbių, pasitarimų metu parodo, kad jūs automatiškai priskinate sau tarsi viršesnę poziciją (jaučiatės esantis geresnis - daugiau nusimanantis ar labiau įgudęs) nei kiti?
- Užrašykite savo pastebėjimus.
- Prsiminkite ir įvertinkite sau įprastus veiksmus: kaip ir kurie jūsų veiksmai pokalbių, pasitarimų metu parodo, kad jūs automatiškai priskinate sau tarsi žemesnę poziciją (jaučiatės esantis prastesnis, stipnesnis - mažiau nusimanantis ar menkiau įgudęs) nei kiti?
- Užrašykite savo pastebėjimus.
- Prsiminkite ir įvertinkite sau įprastus veiksmus: kaip ir kurie jūsų veiksmai pokalbių, pasitarimų metu parodo, kad jūs priskirate sau "esu lygus su kitais" poziciją (jaučiatės kaip žmogus esąs tiek pat vertingas bei svarbus kaip kiti)?
- Užrašykite savo pastebėjimus.
- Mažose grupelėse aptarkite savo jausmus ir savijautą visose trijose pozicijose: kai jauciatės esąs viršesnis, kai jauciatės esąs menkesnis, ir kai jauciatės esąs lygus. Aptarkite ir tai, kaip tai atspindi (matosi) elgesyje.
- Apibendrinkite diskusiją ir pasižymėkite, kaip galėtumėte tobulinti savo elgesio įpročius.
- Pasirinkite vieną iš savo įžvalgų, kaip turėtumėte keisti savo elgesį, kad demonstruotumėte poziciją "esame lygūs". Pasidalinkite šia įžvalga su kitais mažosios grupelės nariais.
- Laiko šiai užduočiai netaupykite - skirkite jo pakankamai, nes ši užduotis padeda susitelkti ties kertiniais dialogo ir dialogo metodu paremtu nauju supratimo kūrimo dalykais.

Refleksija grupėje: visa grupė, kurioje vyksta mokymai, pasidalina savo patyrimu, kurį suteikė užduoties atlikimas grupelėse, ir mintimis, kurias šis patyrimas sukėlė. Vienas iš klausimų, galinčių paskatinti tokią refleksiją: "Ką supratote, suvokėte šios užduoties metu? Kokios mintys atėjo į galvą?". Kitas, kiek sunkesnis klausimas: "Ko išmokote šios užduoties metu?". Refleksijos tikslas - kad kuo daugiau dalyvių pasidalintų savo patyrimu ir mintimis. Šitaip kiekvienas dalyvis įgyja supratimą apie abipusio bendravimo principą dialogo ir bendradarbiavimo kuriant naujas idėjas metu. Toks patyrimas mokymų grupėje padės pasirengti praktikavimuisi realiose gyvenimiškose situacijose.

Situacijos, kuriose tinka taikyti metodą:

- Kai norima padėti grupės nariams susitvarkyti su jausmais, kuriuos sukelia būsena kai jauciamasi "viršesniu" arba "menkesniu", ir pereiti prie bendravimo "esame lygūs".
- Kai keletas turinčios dirbti drauge komandos narių yra daugiau treniruoti ir pasirengę konkrečiai veiklai nei kiti.
- Kai norima paskatinti visų grupės narių aktyvų dalyvavimą.
- Kontaktų užmezgimo sesijose.
- Kai norima paspartinti adaptaciją ir greičiau rasti bendrą kalbą.

2 metodas: Remiamės abipusiskumo principu (Abipusio veiksmo palaikymas, pasitikėjimas)

Tikslas: išmokyti dialogo ir grupinio darbo metu elgtis ir veikti tokiu stiliumi, kuris palaikytų abipusį bendravimą ir vieningą veikimą. Siekiamybė - kad kiekvienas suprastų, jog svarbu jam pačiam būti abipusisko bendravimo, ir gebėtų savo elgesiu tokių nuostatėm pademonstruoti.

Instrukcija:

- Pasiskirstome į mažas grupėles po 3-4 žmones (grupelių sudėtis turėtų būti kitokia nei ankstesnės užduoties metu).
- Savo grupelėse priedami ir rasydami ant didelių popieriaus lapų pavaižduokite grupę, kurioje visi visų jos dalyvių veiksmai būtų skatinantys abipusį bendravimą.
- Kiekvienas grupelės narys turi įsitraukti į piešimą ir tęsti paveikslą: pridėdami prie paveikslto tam tikrą aspektą vaizduojantį simbolį paaiškinkite, ką jis reiškia, aptarkite tai su kitais.
- Taip vienas po kito visi papildysite paveikslą smulkiių veiksmų ir poelgių, demonstruojančių abipusį bendravimą, simboliais.
- Šie veiksmai ir poelgiai gali būti arba neverbaliniai (be žodžių), arba verbaliniai.
- Čia tiks ir frazės (kas gali būti sakoma), ir balso tono, garsumo, tam tikrų žodžių pateikimas praeitos naujos sužadintos veiksmo užsirašo po 1-5 savo asmenines reakcijas ar mintis, kurias sukėlė tema (pristatomas objektas).
- Kai paveikslą užbaigsite, kiekvienas įvertinkite savo paties elgesį ir veiksmus (atsižvelgdamas į tai, kiek jie orientuoti į abipusį bendravimą, vaizduojamą jūsų sukurtaame paveiksle). Vertinimui naudokite skalę nuo 4 (labai mažai) iki 10 (labai stipriai).
- Po to grupelės sugalvota būdus, padėsiančius jų dalyviams patobulinti savo elgesio įpročius taip, kad jie labiau skatinatų ir palaikytų abipusį bendravimą.

Refleksija grupėje: visa grupė, kurioje vyksta mokymai, pasidalina savo patyrimu, kurį suteikė užduoties atlikimas grupelėse, ir mintimis, kurias šis patyrimas sukėlė. Vienas iš klausimų, galinčių paskatinti tokią refleksiją: "Ką supratote, suvokėte šios užduoties metu? Kokios mintys atėjo į galvą?". Kitas, kiek sunkesnis klausimas: "Ko išmokote šios užduoties metu?". Refleksijos tikslas - kad kuo daugiau dalyvių pasidalintų savo patyrimu ir mintimis. Šitaip kiekvienas dalyvis įgyja supratimą apie abipusio bendravimo principą dialogo ir bendradarbiavimo kuriant naujas idėjas metu. Toks patyrimas mokymų grupėje padės pasirengti praktikavimuisi realiose gyvenimiškose situacijose.

Situacijos, kuriose tinka taikyti šį metodą:

- Kai reikia pagerinti bendravimą ir tarpusavio įsitraukimą bet kurioje darbo grupėje.
- Kai norime patobulinti savo elgesį turėdami tikslą išmokyti daryti didesnę ar stipresnę įtaką kitiems.
- Kai norime patobulinti savo elgesį, kuriuo atsakome į vienokius ar kitokius kitų žmonių veiksmus.
- Įvairių projektų darbo grupėse, kuriose susirenka skirtingas veiklas vykdančios žmonės.
- Įvairių projektų darbo grupėse, kuriose susirenka skirtingą pasirengimą turintys žmonės.
- Kai dirbama grupėje, iš kurios tikimasi brangių ir išbaigtų idėjų (pvz., verslo idėjų generavimo grupėse).
- Darbo grupėse, kuriose kas nors nėra nusiteikęs bendradarbiauti.
- Įvairiuose darbo kolektyvuose - siekiant pagerinti bendravimą tarp kolegų ir sukurti palankų bendradarbiavimui mikroklimatą.

3 metodas: Nesplepiam savo motyvų (Atvira, tiesi ir nuoširdi ekspresija)

Tikslas: mokyti atvirai, tiesiai ir nuoširdžiai reikšti savo mintsidialogo bei grupinio darbo, kurio metu kuriamos naujos idėjos, metu. Siekiamybė - išmokyti išsakyti savo požiūrius ir nuomonę. Taip mokomasi įsitraukti į dialogą ir bendrą idėjų vystymą atšiesnant savo unikalią aptariamai dalykiui matymą. Dar vienas šio metodo tikslas - mokyti gauti, priimti idėjas iš kitų žmonių.

Instrukcija:

- Pasiskirstome į mažas grupėles po 3-4 žmones. ***
- Pasirenkame bendrą visai didžiatai grupei objektą - apie ką vyks dialogas (tai gali būti tekstas, paveikslas, schema, planas - bet kas, kas būtų aktualu mokymų dalyviams, ir ką visi galėtų matyti ir apžiūrėti; tačiau svarbu, kad iš anksto visai grupei tas objektas nebūtų pažįstamas). Pz., objektu aptarimui galėtų tapti ankstesnėje užduotyje atskirų mažų grupelių sukurti paveiksai apie abipusį bendravimą; kiekviena grupelė viską grupeliui išneša savo paveikslą prieš auditoriją ir pateikia (parodo ir trumpai paaiškina) kaip objektą dialogo principais paremtam aptarimui. **Svarbu:** *** Šiuo atveju grupelės turėtų likti tokios pačios sudėtis, kaip ir praeitos užduoties metu.
- Visi didžiosios grupės dalyviai (išskyrus savo paveikslą pristatanti grupė - jei pateiktas pateikiamas praeitos užduoties metu sukurtas paveikslas) užsirašo po 1-5 savo asmenines reakcijas ar mintis, kurias sukėlė tema (pristatomas objektas).
- Reakcijos ar mintys, kurias pastebėjote savyje, ir kurias užsirašote, gali būti išreikštos žodžiais, trumpais komentarais ar klausimais.
- Visi pasidaliname savo pastebėjimais (reakcijomis ir mintimis), kilusiais žveļiant į pateiktą objektą: tekstą, schemą ir pan. ... (aukščiau aprašytu atveju - vienos iš mažų grupelių sukurta paveikslą apie tai, ką reiškia abipusis bendravimas).
- Su visa didžiata grupė kalbamės apie šias reakcijas ir mintis apie 15 min.
- Po to mažosios grupelės į dalyviai suformuoja klausimus ar įžvalgas, kurie parodytų atvirą, nuoširdų ir tiesų šios grupelės dalyvių požiūrį į temą (dialogo objektą).

Refleksija grupėje: visa grupė, kurioje vyksta mokymai, pasidalina savo patyrimu, kurį suteikė užduoties atlikimas grupelėse, ir mintimis, kurias šis patyrimas sukėlė. Vienas iš klausimų, galinčių paskatinti tokią refleksiją: "Ką supratote, suvokėte šios užduoties metu? Kokios mintys atėjo į galvą?". Kitas, kiek sunkesnis klausimas: "Ko išmokote šios užduoties metu?". Refleksijos tikslas - kad kuo daugiau dalyvių pasidalintų savo patyrimu ir mintimis. Šitaip kiekvienas dalyvis įgyja supratimą apie tai, kuo pasižymi atvira, nuoširdus ir tiesus savo nuomonės, požiūrių ir minčių bei reakcijų išraiškos stilius. Toks patyrimas mokymų grupėje padės pasirengti praktikavimuisi realiose gyvenimiškose situacijose.

Situacijos, kuriose tinka taikyti metodą:

- Kai reikia pamiršti savo pačių interesus turint tikslą pagerinti komunikaciją.
- Kai kurdam komanda, norime sustiprinti grupės vieningumą.
- Kai norime nukreipti grupę vieno tikslo siekimui link - kad atsirastų jausmas "laimės vienas - laimėsime visi".
- Generuojant naujas verslo idėjas.
- Kai grupėje yra labai drovių ir santūrių žmonių.

PASIRENGIMAS

1 metodas: Bilietai kalbėti (Laikymasis eilės imti ir eilės duoti)

Tikslas: mokyti reguliuoti ir sąmoningai valdyti savo dalyvavimą dialoge ar grupiniame naujų idėjų kūrimo procese - taip, kad kiekvienas dalyvis ir pats kalbėtų, ir klausytų kitų. Siekiamybė - kad visi dalyviai išmokyti laikytis eilės ir kiekvienas duotų bei gautų galimybę kalbėti. Eiliškumo išlaikymo ritmas ilginiui internalizuojasi ir tampa vidiniu procesu.

Nepamirškite sąmoningai stebėti ir sekti, ar jūsų elgesys ir veiksmai atitinka abipusio bendravimo principą!

Instrukcija:

- Vedantysis (moderatorius) paaiškina, kuo bilietai, leidžiantys kalbėti, yra naudingi mokantis išlaikyti dialogo simetriją ir pademonstruoja metodą.
- Tėmą dialogui pasirenkame atitinkančią mokymosi tikslus ir grupės dalyvių gebėjimus bei žinias.
- Pasiskirstome į mažas grupėles po 3-4 žmones, jose ir vyks diskusijos.
- Dalyviai gauna bilietus, leisiančius kalbėti.
- Kiekvienas dalyvis gauna po 5 bilietus, kurie jam leis tarsi įeiti į dialogą.
- Kaskart, kai norėsite pasidalinti mintimis su kitais, panaudokite vieną bilietą; bilietai turi būti naudojami reguliariais intervalais.
- Kalbėkite koncentruotai, darydami pauzes, vieno pasakymo metu galite pasakyti maždaug du sakinius.
- Kai laikas diskusijoms yra limituotas, ir dėl to būtina išlaikyti konkretumą, nenukrypti ir netuščiiažodžiauti.
- Kai norima paskatinti drovius žmones dalyvauti aktyviau.

Refleksija grupėje: visa grupė, kurioje vyksta mokymai, pasidalina savo patyrimu, kurį suteikė užduoties atlikimas grupelėse, ir mintimis, kurias šis patyrimas sukėlė. Vienas iš klausimų, galinčių paskatinti tokią refleksiją: "Ką supratote, suvokėte šios užduoties metu? Kokios mintys atėjo į galvą?". Kitas, kiek sunkesnis klausimas: "Ko išmokote šios užduoties metu?". Refleksijos tikslas - kad kuo daugiau dalyvių pasidalintų savo patyrimu ir mintimis. Šitaip kiekvienas dalyvis įgyja supratimą apie abipusio bendravimo principą dialogo ir bendradarbiavimo kuriant naujas idėjas metu. Toks patyrimas mokymų grupėje padės pasirengti praktikavimuisi realiose gyvenimiškose situacijose.

Situacijos, kuriose tinka taikyti šį metodą:

- Kai grupėje vienas asmuo monopolizuoja visą dialogo erdvę, nors to neturėtų daryti.
- Kai norime pagerinti komunikaciją tarp grupės narių.
- Kai ne visi grupės nariai įsitraukia į dalyvavimą, nors bendradarbiavimas būtų pagaiduinas.
- Kai laikas diskusijoms yra limituotas, ir dėl to būtina išlaikyti konkretumą, nenukrypti ir netuščiiažodžiauti.
- Kai norima paskatinti drovius žmones dalyvauti aktyviau.

Refleksija grupėje: visa grupė, kurioje vyksta mokymai, pasidalina savo patyrimu, kurį suteikė užduoties atlikimas grupelėse, ir mintimis, kurias šis patyrimas sukėlė. Vienas iš klausimų, galinčių paskatinti tokią refleksiją: "Ką supratote, suvokėte šios užduoties metu? Kokios mintys atėjo į galvą?". Kitas, kiek sunkesnis klausimas: "Ko išmokote šios užduoties metu?". Refleksijos tikslas - kad kuo daugiau dalyvių pasidalintų savo patyrimu ir mintimis. Šitaip kiekvienas dalyvis įgyja supratimą apie abipusio bendravimo principą dialogo ir bendradarbiavimo kuriant naujas idėjas metu. Toks patyrimas mokymų grupėje padės pasirengti praktikavimuisi realiose gyvenimiškose situacijose.

Situacijos, kuriose tinka taikyti šį metodą:

- Kai pastebima trūkumų, netikslumų perduodant informaciją.
- Kai yra būtina, kad žmogus gebėtų priimti visą kito apie tam tikrus dalykus išsakomą nuomonę realistiškai (tokia, kokia buvo išreikšta).
- Kai norime pagerinti gebėjimą atsimitinti ir įsidėmėti.
- Formuojant ir stiprinant komandą.

2 metodas: Klausome žodis-j-žodį (Pažodinis suvokimas ir kodavimas, klausymas)

Tikslas: mokyti suvokti kito žmogaus kalbą tiesiog žodis-j-žodį, pažodžiui, išgirstant kiekvieną žodį tiesiogine prasme. Priešingas tokiam klausymuisi būtų padrikas išgirstų dalykų gaudymas, kai tarpai tarp to, kas išgirsta, užplodami paties klausytojo prielaidomis. Siekiamybė - išmokyti klausyti tokiu būdu, kad visa informacija, susijusi su kitu žmogumi ir išsėnanti iš jo, klausytojui pasiekta tiksliai tokia, kokia ji yra. Tai padės išvengti informacijos suvokimo trūkumų, galinčių atsirasti dėl įvairių prielaidų ir įsivaizdavimų, kuriuos susikuriama klausydamiės neatidžiai.

Nepamirškite sąmoningai stebėti ir sekti, ar jūsų elgesys ir veiksmai atitinka abipusio bendravimo principą!

Instrukcija:

- Pasiskirstome poromis.
- Pasirenkame temą dialogui - j turėtų atitikti mokymosi tikslus ir būti prasminga ar priimtina visai grupei.
- Poroje visi pasidaliname vaidmenimis: vienas kuris tampa kalbėtoju, kitas - klausytoju.
- Prieš pradėdami dialogą stabtelkite, susikoncentruokite kiekvienas į savo vaidmenį.
- Klausytojams: pasistenkite išvairių protą nuo užklystančių minčių, tiesiogiai nesusijusių su girdima informacija. Klausykite bei kritiškai - nevertindami ir nespręsdami, ar tai, ką girdite, yra teisinga.
- Kalbėtojas: pasakykite pora trumpų sakinių, kurie išreikštų vieną mintį.
- Tuomet klausytojai pakartoja savo porininko pasakytą tekstą pažodžiui (porininkui).
- **Svarbu:** Praktikuojantis mokymuose kito žmogaus kalba kartojama pažodžiui, tačiau mes neturime tikslo įrašyti tai daryti gyvenimiškose situacijose. Dabar tai darome todėl, kad tai padeda išmokyti būti atidžiu ir tikslu klausantis kitų žmonių; šie įgūdžiai bus reikalingi taikant ir kitus dialogo kūrimo metodus.
- Kiekvienas, būdamas kalbėtoju, pasako po penkis mintis - o jo porininkas klausytojas jas kuo tiksliausiai pakartoja.
- Tuomet keičiamės vaidmenimis: klausytojas tampa kalbėtoju, o kalbėtojas - klausytoju.
- Taip žodis-j-žodį klausydamas, kai nei kas nors pridedama prie gautos informacijos ją atkartojant, nei kas nors pametama, praktikuojamas tol, kol tampa automatininiu procesu.
- Galiausiai visi grupės dalyviai drauge aptaria, ko jie išmoko šio pratimo metu.

Refleksija grupėje: visa grupė, kurioje vyksta mokymai, pasidalina savo patyrimu, kurį suteikė užduoties atlikimas grupelėse, ir mintimis, kurias šis patyrimas sukėlė. Vienas iš klausimų, galinčių paskatinti tokią refleksiją: "Ką supratote, suvokėte šios užduoties metu? Kokios mintys atėjo į galvą?". Kitas, kiek sunkesnis klausimas: "Ko išmokote šios užduoties metu?". Refleksijos tikslas - kad kuo daugiau dalyvių pasidalintų savo patyrimu ir mintimis. Šitaip kiekvienas dalyvis įgyja supratimą apie abipusio bendravimo principą dialogo ir bendradarbiavimo kuriant naujas idėjas metu. Toks patyrimas mokymų grupėje padės pasirengti praktikavimuisi realiose gyvenimiškose situacijose.

Situacijos, kuriose tinka taikyti šį metodą:

- Kai reikia priimti naujas idėjas.
- Kai yra būtina, kad žmogus gebėtų priimti visą kito apie tam tikrus dalykus išsakomą nuomonę realistiškai (tokia, kokia buvo išreikšta).
- Kai norime pagerinti gebėjimą atsimitinti ir įsidėmėti.
- Formuojant ir stiprinant komandą.

3 metodas: Įkalinti išankstinių nuostatų? (Savo išankstinių nuostatų ir hipotezių suvokimas)

Tikslas: mokyti atpažinti ir sąmoningai suvokti savo išankstinius nusistatymus ir hipotezes. Toks suvokimas daro įtaką tam, kaip mes "signalizuojame" apie savo nusistatymus kitiems, ir kaip mes mokame įvertinti bei suprasti realitatis, mūsų nusistatymus mūsų atžilvių. Nors elgesys yra šių nusistatymų rezultatas, tačiau jis taip pat parodys ir mūsų gebėjimus naudotis įvairiais mums žinomais elgesio metodais.

Nepamirškite sąmoningai stebėti ir sekti, ar jūsų elgesys ir veiksmai atitinka abipusio bendravimo principą!

Instrukcija:

- Vedantysis pristato grupei metodą: paaiškina jo tikslą.
- Pasirenkama tema, pvz.: "besimokantis jaunimas" arba "besimokantis prausuojasi?" arba bet kuri kita tema, aktuali grupei ir atitinkanti mokymų tikslus.
- Tuomet visi užsirašome savo išankstinius įsitikinimus paskelbtos temos atžilvių, rąsone jų kiek galėdami daugiau. Pirmaisiai dirbame individualiai; galėtume tiesiog užbaigti sakinius, pvz.: "Besimokantis jaunimas yra" arba "Besimokantis suaugusieji yra".
- Išankstinių nuostatų tiksliai priklausys ir nuo temos, ir nuo žmogaus.
- Šiai užduoties daliai skiriame apie 7 minutes.
- Po to suformuojame mažas grupėles po 3-4 žmones (grupelės turėtų būti kitokios sudėtis nei atliekant ankstesnes užduotis).
- Mažosiose grupelėse visi pasiūliu garsiai perskaitykite savo nuostatas, t.y., sakinius, kuriuos užbaigėte naudodamiės savo išankstinėmis nuostatomis.
- Likusieji grupelių dalyviai išsako garsiai skaitomus nusistatymų sąrašus - nevertindami ir neprieštaraudami.
- Baigė temos aptarimą kiekvienas sau užrašykite savo pastebėjimus apie temą pažymėdami tai, kaip jūsų ankstesnis temos supratimas buvo pagilintas ar praplėstas šios diskusijos metu.
- Pasidalinkite šiais pastebėjimais su kitais grupelės nariais.

Refleksija grupėje:

Refleksija grupėje: visa grupė, kurioje vyksta mokymai, pasidalina savo patyrimu, kurį suteikė užduoties atlikimas grupelėse, ir mintimis, kurias šis patyrimas sukėlė. Vienas iš klausimų, galinčių paskatinti tokią refleksiją: "Ką supratote, suvokėte šios užduoties metu? Kokios mintys atėjo į galvą?". Kitas, kiek sunkesnis klausimas: "Ko išmokote šios užduoties metu?". Refleksijos tikslas - kad kuo daugiau dalyvių pasidalintų savo patyrimu ir mintimis. Šitaip kiekvienas dalyvis įgyja supratimą apie tai, kaip svarbu atpažinti ir sąmoningai suvokti savo išankstines nuostatas ir hipotezes. Toks patyrimas padės taikyti šį metodą ir vėliau - gyvenimiškose situacijose. Tarpimas laisvu nuo išankstinių nusistatymų, į sąmoningas darbas. Kai žmonės suvokia, kaip stipriai jų nusistatymai gali daryti įtaką esamai situacijai, ir kaip jie patys gali keisti savo nusistatymus, jie tampa laisvi ir gali rinktis bei išbandyti įvairias perspektyvas.

Situacijos, kuriose tinka taikyti šį metodą:

- Kai reikia priimti naujas idėjas.
- Kai reikia išsiaišinti ir plačiau susipažinti su mūsų kontroliuojamu (taip mes manome) dalyku.
- Kai reikia įsivaivinti ir/ar priimti skirtingus darbo būdus bei technikas.
- Kai tenka dirbti didelėje ir/ar heterogeninėje grupėje.

4 metodas: Sustok ir domėkis (Savo nuostatų išraiškos reguliavimas)

Tikslas: mokyti, kai reikia, stabtelėti ir nereikšti savo išankstinių nuostatų bei hipotezių tuoju pat. Kitaip sakant, išmokyti atdėti savo nuomonės išreiškimą, gal net ir visai jos nepasakyti;jei situacija to reikalauja. Tokio išmokimo rezultatas - žmogus turintis laisvas domėkis kitais bei jų nuomonėmis ir gali nuoširdžiai dalyvauti kuriant visiška naują bendrą supratimą neįsąsdausdamas poreikio būtinai jį "pritempti" prie iš anksto susikurto savo supratimo.

Nepamirškite sąmoningai stebėti ir sekti, ar jūsų elgesys ir veiksmai atitinka abipusio bendravimo principą!

Instrukcija:

- Suformuojame naujas mažas grupėles - tai padės išsilaisvinti iš ankstesnių grupelių nuostatų ir mąstymo stiliaus.
- Naujosios grupelės tęsiame tos pačios temos, kurią gvidenome atlikdami ankstesnį pratimą (žr. "Įkalinti išankstinių nuostatų?"), aptarimą.
- Atidėkite į šalį ir savo išankstines nuostatas ir žinojimą, kurį susidarėte ankstesnėje diskusijoje, ir imkite tarsi iš naujo domėtis ta pačia tema.
- Stenkitės pakeisti savo dalyvavimo pokalbyje stilių.
- Vietoje to, kad išsakytumėte savo nuomonę, kalbėkite taip, kad jūsų sakomas tekstas atvertų kelius į naują mąstymą.
- Kalbėdami galvokite apie temą (jos supratimą ir pritaikymo galimybes) taip, tarsi nieko apie tai iki šiol nebūtumėte žinojęs.
- Tai suteiks jūsų kalbą pozityvų toną, išreiškiantį smalsumą ir domėjimąsi; o tai, ką sakote, skambės tarsi klausimas (priešingai nei skambėtų savo nuomonės primetimas ar net nurodymas). Taip pat tai skatinis jus tauritis kitų nuomonės bei pateikti savo mintis taip, kad šios tiesiog prašytųsi būti pletojamos...
- Baigė temos aptarimą kiekvienas sau užrašykite savo pastebėjimus apie temą pažymėdami tai, kaip jūsų ankstesnis temos supratimas buvo pagilintas ar praplėstas šios diskusijos metu.
- Pasidalinkite šiais pastebėjimais su kitais grupelės nariais.

Refleksija grupėje:

Refleksija grupėje: visa grupė, kurioje vyksta mokymai, pasidalina savo patyrimu, kurį suteikė užduoties atlikimas grupelėse, ir mintimis, kurias šis patyrimas sukėlė. Vienas iš klausimų, galinčių paskatinti tokią refleksiją: "Ką supratote, suvokėte šios užduoties metu? Kokios mintys atėjo į galvą?". Kitas, kiek sunkesnis klausimas: "Ko išmokote šios užduoties metu?". Refleksijos tikslas - kad kuo daugiau dalyvių pasidalintų savo patyrimu ir mintimis. Šitaip kiekvienas dalyvis įgyja supratimą apie tai, kaip svarbu atpažinti ir sąmoningai suvokti savo išankstines nuostatas ir hipotezes. Toks patyrimas padės taikyti šį metodą ir vėliau - gyvenimiškose situacijose. Praktikoje dažnai nutinka taip, kad susilaukias nuo savo nuomonės išreiškimo "ant karštųjų", po kurio laiko, išgirdus ką kalba kiti, jau nebesinori laikytis savo ankstesnės nuomonės ir pačiam - j arba pasikeičia, arba pasipildo. Tuo tarpu jie griežta ir aiški pozicija jau buvo išsakyta, neretai nebesinori trauktis ir belieka ją ginti...

Situacijos, kuriose tinka taikyti šį metodą:

- Kai dėl svarbių priežasčių reikia susilaikyti nuo savo nuomonės išsakymo.
- Kai reikia išsiaišinti ir plačiau susipažinti su mūsų kontroliuojamu (taip mes manome) dalyku.
- Kai reikia įsivaivinti ir/ar priimti skirtingus darbo būdus bei technikas.
- Kai tenka dirbti didelėje ir/ar heterogeninėje grupėje.

© Helena Aarnio
www.diameeproject.com

DIALOGO METU

1 metodas: Leisk idėjoms skleistis ir vežėti
(Neužbaigtų minčių atvėrimas)

Tikslas: mokyti išreikšti savo mintis net ir tuomet, kai jos dar nėra iki galo subrandintos, galbūt – ką tik užsimezgasios. Kitaip sakant, mokyti nesirūpinti, ar tuo metu, kai bandome išreikšti, mintys yra nuosekliai organizuotos, ar jos iš viso yra reikšmingos ir vertos išsakyti garsiai. Siekiama – išmokyti įsijungti ir dialogui suprantant, kad pateikti neužbaigtas idėjas yra leistina. Užduoties metu dalyviai supras, kad kiekvienas dialoge dalyvaujant turėdamas savo mintis tokias, kokias jis turi tuo momentu, ir kad šitaip leidami sau išreikšti neužbaigtas savo mintis, iš tiesų leidžiame joms išsiskleisti, vystytis, o tai padeda ir pačiam žmogui, ir visai grupei turėti geresnį, platesnį supratimą.

Nepamirškite sąmoningai stebėti ir sekti, ar jūsų elgesys ir veiksmai atitinka abipusio bendravimo principą!

Instrukcija:

- Dalyviai supažindinami su vienu iš dialogo principų; leidžiama būti netobulu. Tuomet pademonstruojamas šis metodas.
- Dialogo temą pasirenkame atsižvelgdami į mokymosi tikslus ir suformuojame ją atviro klausimo forma (pvz.: “Kaip turėtume organizuoti darbą, kad pasirinkti darbo organizavimo metodai leistų ir skatintų neišbaigtų idėjų išsakymą bei vystymą?”)
- Suformuojame grupelės, kurias sudaryti 3-4 žmonės.
- Visi gauname po 5 pagaliukus; kiekvienas pagaliukas – tai tarsi ką tik užsimezgiusi idėja, mažas elementas, kuris gali būti pridėtas prie bendro supratimo ar darbo; taip pat šie pagaliukai reprezentuos kiekvieno dalyvio atsakomybę kuriant bendrą idėją.
- Kiekvienas, išreikšdamas savo mintį, kaskart panaudoja po vieną pagaliuką.
- Visi paeilui ir trumpai, ty, pasakydami po žodį, tema galeitų skambėti taip: “Kaip sukurti gilų dialogą neapsibojant vien paviršutiniu jo temos plėtojimu?”
- Kiekviena grupelė gauna didelį galą popieriaus ir rinkinį spalvotų pieštukų (kad kiekvienas dalyvis turėtų skirtingą spalvą) arba po ilgoką virvelę arba Lego kaladelių dėžutę – šie daiktai bus naudojami pavaizduojant sąsajas mezgant dialogo grandinėle.
- Noredami pavaizduoti savo eilę įsijungti į dialogą, savo ir ankstesnių kalbėtojų jungiamosios liniją arba nupieškite (jei naudojate pieštukus ir popieriumi), arba pademonstruosite iš virvelės padarydami kilpą (nuo ankstesnio kalbėtojo iki savęs) ar pridėdami prie bendros konstrukcijos savo Lego kaladėlę.
- Laikomės simetrijos taisyklės, todėl visi įsiterpiamevienu metu pridėdami tik po viengidėją (brūkš-kaladėlę-kilpelę), kuri siejasi su dialogo tema.
- Atidžiai sekite, ką kalba kitas.
- Svarbu:** Emę kalbėti, pradėkite nuo dalies ankstesnio kalbėtojo pasisakymo pakartojimo. Po to trumpai pridurkite, ką manote jūs; darykite tai taip, kad kitas kalbėtojas, toliau tęsdamas dialogą, galėtų pakartoti jūsų žodžius.
- Labai svarbu, kadpradžioje savo teksto atkartodamas ankstesnio kalbėtojo žodžius, vėliau juos praturtintumėte savo paties mintimis.
- Taip kiekvienas užsirašytoje temoje papasakoja apie savo grupelės dialogo grandinėle po penkis grandis –arba nupiešdamas penkis jungtis, arba padarydamas penkis raišius virvelė, arba pridėdamas penkis Lego kaladėles.

Refleksija grupėje visa grupė, kurioje vyksta mokymai, pasidalina savo patyrimu, kurį suteikė užduoties atlikimas grupelėse, ir mintimis, kurias šis patyrimas sukėlė. Vienas iš klausimų, galinčių paskatinti tokią refleksiją: “Ką supratote, suvokėte šios užduoties metu? Kokios mintys atėjo į galvą?”. Kitas, kiek sunkesnis klausimas: “Ko išmokote šios užduoties metu?”. Refleksijos tikslas – kad kuo daugiau dalyvių pasidalintų savo patyrimu ir mintimis. Jūs, kaip moderatorius, galite paskatinti pasisakyti daugiau žmonių paklausdami: “Ką dar galėtumėte pasakyti apie savo mintis?”, “Kas dar galėtų būti paminėta ties šiuo klausimu?” ir pan. Kitaip sakant, refleksija neturėtų apsiriboti keleto aktyvesnių dalyvių pasisakymais. Po refleksijos kiekvienas dalyvis įgis supratimą, jog dialogo metu bei kuriant naujas bendras idėjas, gali būti leistina ir net pageidautina išsakyti ir išgirsti netobulus, neišbaigtas ir iki galo nesubrąndintas mintis. Toks patyrimas paskatins taikyti šį metodą ir gyvenimiškose situacijose.

Situacijos, kuriose tinka taikyti šį metodą:

- Drauge su kitomis techniskomis, pvz., “minčių lietuimi”.
- Kai norime paskatinti atverti savo protą naujoms idėjoms.
- Kai norime padėti atsikratyti baimių teikiančių naujas idėjas.
- Kai norime išlaikyti tvarką ir kontrolę generuodami naujas idėjas grupėje.
- Komandos formavimo renginiuose.
- Kai reikia pasirngti bendram darbui.
- Kai norime padidinti aktyvumą grupinio darbo metu.

2 metodas: Ieškok sąsajų

(Pažodinė ankstesnio pasisakymo tąsa)

Tikslas: mokyti pratešti dialogą atsispiriant nuo ankstesniojo kalbėtojo pasisakymo ir naudojantis žodis+žodį kalbėjimu, kuris ne tik leidžia pažodžiui atspindėti ankstesnio kalbėtojo mintį, bet ir suteikia dialogui grandinės pavidalo struktūrą, padedančią nuosekliai gilintis į temą.Pažodinė minties tąsa padeda susitelkti į viso dialogo suprantant, kad pateikti neužbaigtas idėjas yra leistina. Užduoties metu dalyviai supras, kad kiekvienas dialoge dalyvaujant turėdamas savo mintis tokias, kokias jis turi tuo momentu, ir kad šitaip leidami sau išreikšti neužbaigtas savo mintis, iš tiesų leidžiame joms išsiskleisti, vystytis, o tai padeda ir pačiam žmogui, ir visai grupei turėti geresnį, platesnį supratimą.

Nepamirškite sąmoningai stebėti ir sekti, ar jūsų elgesys ir veiksmai atitinka abipusio bendravimo principą!

Instruktions

- Dalyviai supažindinami su metodu;pavyzdžiiais pademonstruojama, kaip atrodytų pažodinė dialogo tąsos idėja.
- Pasiskirstome į grupelės po 4 žmones, grupelės turėtų būti skirtingos sudėties nei ankstesnės užduoties metu.
- Dialogo tema suformuluojama atviro klausimo forma, tema turėtų būti aktuali grupei/ar atitiki mokymų tikslus (pvz., tema galėtų skambėti taip: “Kaip sukurti gilų dialogą neapsibojant vien paviršutiniu jo temos plėtojimu?”)
- Kiekviena grupelė gauna didelį galą popieriaus ir rinkinį spalvotų pieštukų (kad kiekvienas dalyvis turėtų skirtingą spalvą) arba po ilgoką virvelę arba Lego kaladelių dėžutę – šie daiktai bus naudojami pavaizduojant sąsajas mezgant dialogo grandinėle.
- Kiekvienas, išreikšdamas savo mintį, kaskart panaudoja po vieną pagaliuką.
- Visi paeilui ir trumpai, ty, pasakydami po žodį, tema galeitų skambėti taip: “Kaip sukurti gilų dialogą neapsibojant vien paviršutiniu jo temos plėtojimu?”
- Kai visi pagaliukai atsidurs bendroje grupelės krūvoje, juos vėl galima naudoti antrąkart – išsidalinant ir vėl po penkis... Taip galite kartoti tiek kartų, kiek grupelė atrodys reikalinga.
- Kalbėjimo eitiškumas tegul būna atsitiktinis, nevertėtų laikytis tvarkos nei pagal laikrodžio rodyklę, nei atvirščiai.
- Tokiame dialogui sriakiame apie 15 minučių.
- Galiausiai kiekviena grupelė iš savo pagaliukų pastato statinį, kuris pavaizduotų, ko jie išmoko šios užduoties metu. Kiekvienas sau užsirašote savo pastebėjimus.

Refleksija grupėje visa grupė, kurioje vyksta mokymai, pasidalina savo patyrimu, kurį suteikė užduoties atlikimas grupelėse, ir mintimis, kurias šis patyrimas sukėlė. Vienas iš klausimų, galinčių paskatinti tokią refleksiją: “Ką supratote, suvokėte šios užduoties metu? Kokios mintys atėjo į galvą?”. Kitas, kiek sunkesnis klausimas: “Ko išmokote šios užduoties metu?”. Refleksijos tikslas – kad kuo daugiau dalyvių pasidalintų savo patyrimu ir mintimis. Jūs, kaip moderatorius, galite paskatinti pasisakyti daugiau žmonių paklausdami: “Ką dar galėtumėte pasakyti apie savo mintis?”, “Kas dar galėtų būti paminėta ties šiuo klausimu?” ir pan. Kitaip sakant, refleksija neturėtų apsiriboti keleto aktyvesnių dalyvių pasisakymais. Po refleksijos kiekvienas dalyvis įgis supratimą, jog dialogo metu bei kuriant naujas bendras idėjas, gali būti leistina ir net pageidautina išsakyti ir išgirsti netobulus, neišbaigtas ir iki galo nesubrąndintas mintis. Toks patyrimas paskatins taikyti šį metodą ir gyvenimiškose situacijose.

Situacijos, kuriose tinka taikyti šį metodą:

- Drauge su kitomis techniskomis, pvz., “minčių lietuimi”.
- Kai norime paskatinti atverti savo protą naujoms idėjoms.
- Kai norime padėti atsikratyti baimių teikiančių naujas idėjas.
- Kai norime išlaikyti tvarką ir kontrolę generuodami naujas idėjas grupėje.
- Komandos formavimo renginiuose.
- Kai reikia pasirngti bendram darbui.
- Kai reikia paskatinti save ir kitus domėtis dalykais, kurie mūsų apskritai nedomina.

3 metodas: Klausimų galia

(Nešališkų atvirų klausimų formulavimas ir kito žmogaus mąstymo atvėrimas)

Tikslas: mokyti naudoti klausimus siekiant atverti, paskatinti kito žmogaus mąstymą ir stimuliuojant kolektivinį idėjų kūrimą. Siekiamybė – išmokyti formuluoti nešališkus atvirus klausimus. Klausimas bus nešališkas ir atviras tuomet, jei jame neatsispindės klausiančiojo asmeninis požiūris, taigi, jei klausime nebus jokios užuominos, galinčios asdajakyti nukreipti tam tikra linkme. Užduotis – išmokyti klausimą formuoti klausiamuoju įvardžiu, pvz., kaip? kuriou būdu? ir pan.... o patį klausimą padėti kuo trumpiau. Tai paskatins žmogų, kuriam skiriamas klausimas, būti atviru ir pateikti savo mintis tokias, kokios jos ir yra – nedarant jokios įtakos jo mąstymui. O pirmiausiai būtų svarbu tiesiog įprasti kitų žmonių klausiti to, **ką jie galvoja!**

Nepamirškite sąmoningai stebėti ir sekti, ar jūsų elgesys ir veiksmai atitinka abipusio bendravimo principą!

Instrukcija:

- Dalyviai supažindinami su metodu;pavyzdžiiais pademonstruojama, kaip atrodytų pažodinė dialogo tąsos idėja.
- Pasiskirstome į grupelės po 4 žmones, grupelės turėtų būti skirtingos sudėties nei ankstesnės užduoties metu.
- Dialogo tema suformuluojama atviro klausimo forma, tema turėtų būti aktuali grupei/ar atitiki mokymų tikslus (pvz., tema galėtų skambėti taip: “Kaip sukurti gilų dialogą neapsibojant vien paviršutiniu jo temos plėtojimu?”)
- Kiekviena grupelė gauna didelį galą popieriaus ir rinkinį spalvotų pieštukų (kad kiekvienas dalyvis turėtų skirtingą spalvą) arba po ilgoką virvelę arba Lego kaladelių dėžutę – šie daiktai bus naudojami pavaizduojant sąsajas mezgant dialogo grandinėle.
- Noredami pavaizduoti savo eilę įsijungti į dialogą, savo ir ankstesnių kalbėtojų jungiamosios liniją arba nupieškite (jei naudojate pieštukus ir popieriumi), arba pademonstruosite iš virvelės padarydami kilpą (nuo ankstesnio kalbėtojo iki savęs) ar pridėdami prie bendros konstrukcijos savo Lego kaladėlę.
- Laikomės simetrijos taisyklės, todėl visi įsiterpiamevienu metu pridėdami tik po viengidėją (brūkš-kaladėlę-kilpelę), kuri siejasi su dialogo tema.
- Atidžiai sekite, ką kalba kitas.
- Svarbu:** Emę kalbėti, pradėkite nuo dalies ankstesnio kalbėtojo pasisakymo pakartojimo. Po to trumpai pridurkite, ką manote jūs; darykite tai taip, kad kitas kalbėtojas, toliau tęsdamas dialogą, galėtų pakartoti jūsų žodžius.
- Labai svarbu, kadpradžioje savo teksto atkartodamas ankstesnio kalbėtojo žodžius, vėliau juos praturtintumėte savo paties mintimis.
- Taip kiekvienas užsirašytoje temoje papasakoja apie savo grupelės dialogo grandinėle po penkis grandis –arba nupiešdamas penkis jungtis, arba padarydamas penkis raišius virvelė, arba pridėdamas penkis Lego kaladėles.

4 metodas: Gaudyk “karštus” žodžius

(Svarbiausių raktinių žodžių atpažinimas)

1. 1 Atvirai klausimai, atskleidžiantys bei praplečiantys mąstymą ir padedantys plėtoti nagrinėjamą temą.

Klausimų, palengvinančių temos supratimą ir skatinančių jos nagrinėjimą, pavyzdžiai:

- Ką manai apie.....?
- Kaip, tavo manymu, tai bus/būtų/galėtų būti.....?
- Kaip tu paaiškinum.....?
- Ką/kaip ruošiesi daryti.....?
- Kodėl tu manai.....?
- Kokiose situacijose tai veikia.....?
- Ką tai reiškia.....?
- Ką tai iššauks.....?
- Kur tai nuves.....?
- Ką tai duos.....?
- Kuo tai pagrįsta?
- Kokie veiksmai galėtų?
- Kokias tu priežastis gali nurodyti.....?
- Kokios tavo mintys apie tai.....?
- Del kokių priežasčių tu manai/galvoji.....?
- Del ko.....?
- Koks požiūris būtų naudingas.....?
- Ką da tai būna.....? Kur tai veda.....?

Nepamirškite sąmoningai stebėti ir sekti, ar jūsų elgesys ir veiksmai atitinka abipusio bendravimo principą!

Instrukcija:

- Vedantysis supažindina dalyvius su šiuo metodu ir pademonstruoja, kaip formuluojami atvirai klausimai.
- Pasiskirstome poromis.
- Dirbdami su partneriu praktikuosimės užduoti atvirus klausimus.
- Pasirenkame temą, kuri būtų aktuali mokymosi ir idėjų kūrimo tikslais (pvz., “Klausimų galia dirbant komandoje”).
- Pirmiausiai pasirinkta tema kalba viena žmogus, po to antrasis užduoda jam atvirą klausimą, susijusį su tuo, ką jis pasakė.
- Kalbėtojas kalba trumpai: pasako vieną-du sakinius, kurie išreiškia vieną mintį; gilindamasis į šią mintį klausytojas ir užduos klausimą.
- Kalbėtojas atsako į klausimą, tuomet klausytojas pateikia dar vieną klausimą, susijusį su ką tik išgirstu atsakymu.
- Taip kalbėtojas penkis minutes susieja į vieną rišlią visumą, o klausytojas, gilindamasis į šias mintis, užduoda penkis atvirus nešališkus klausimus... o klausytojas, susijusį su ką tik išgirstu atsakymu.
- Po to poroje vaidmenimis apsiekiame.
- Ką iš šių dalykių išskirtum.....?
- Kada tai veikia/veiks.....?
- O kas/kaip įeinu.....?
- Kam tai turės įtakos.....?
- Kaip tu iš to/tai.....?
- Koks būtų kitas žingsnis?
- Kas mums galėtų padėti surasti sprendimą?
- Jei pagalvotum apie tai kaip tu, kaip ko pradėtum?
- Ką galėtum pakeisti.....?
- Koks būtų šios problemos sprendimas?
- Kas dabar turėtų būti daroma/Ką reiktų daryti?
- Kaip galime pajudėti iš dabartinio taško?
- Kokias išvadas darsi?
- Kaip galime atlikti šį darbą?
- Kas čia yra svarbu?
- Koks šio dialogo rezultatas?
- Ko mes dar neturime?
- Kas leistų mums pasiekti geriausių rezultatų?
- Kas suteiktų šiam dalykiui zenklų postūmį?

2. 2 Atvirai klausimai, skatinantys mąstyti kita kryptimi.

Klausimų, skatinančių mąstyti kita kryptimi ir suprasti kitaip, pavyzdžiai:

- Koks būtų pirmasis žingsnis.....?
- Kas padarytų tai.....?
- Kas prisidėtų prie šito dalyko.....?
- Kaip tu prijai prie tokios išvados.....?
- Koks galėtų būti kitas žingsnis.....?
- Kaip tą galima būtų pakeisti.....?
- Ką iš šių dalykių išskirtum.....?
- Kada tai veikia/veiks.....?
- O kas/kaip įeinu.....?
- Kam tai turės įtakos.....?
- Kaip tu iš to/tai.....?
- Koks būtų kitas žingsnis?
- Kas mums galėtų padėti surasti sprendimą?
- Jei pagalvotum apie tai kaip tu, kaip ko pradėtum?
- Ką galėtum pakeisti.....?
- Koks būtų šios problemos sprendimas?
- Kas dabar turėtų būti daroma/Ką reiktų daryti?
- Kaip galime pajudėti iš dabartinio taško?
- Kokias išvadas darsi?
- Kaip galime atlikti šį darbą?
- Kas čia yra svarbu?
- Koks šio dialogo rezultatas?
- Ko mes dar neturime?
- Kas leistų mums pasiekti geriausių rezultatų?
- Kas suteiktų šiam dalykiui zenklų postūmį?

4 metodas: Gaudyk “karštus” žodžius
(Svarbiausių raktinių žodžių atpažinimas)

Tikslas: mokyti atpažinti svarbius kito žmogaus žodžius (“karštus” žodžius). Siekiamybė – suprasti, kaip atpažinti svarbius žodžius ir juos naudoti plėtojant pokalbį.

Nepamirškite sąmoningai stebėti ir sekti, ar jūsų elgesys ir veiksmai atitinka abipusio bendravimo principą!

Instrukcija:

- Dalyviai supažindinami su metodu; žemiau pateiktas pavyzdys gali būti panaudotas demonstruojant, kaip atrodytų žodžių atpažinimas praktiškai.
- Pasiskirstome poromis (dirbkime su nauju partneriu, ne tuo su kuriuos atlikome praėitą užduotį)
- Kiekviena pora gauna dialogo temą, kuri turėtų būti aktuali ir/ar atitikti mokymų tikslus (pvz., tema galėtų būti: “Ką galime daryti, kad geriau suprastume, kaip mąsto kitas?”)
- Kalbames porose: paeilui apsiekiame trumpais pastebėjimais išlaikydami (pakartodami ir vystydami) prieš tai kalbėjusio partnerio išsakytas mintis.
- Stenkitės partnerio kalboje atpažinti “karštus” žodžius ir svarbiausias, “raktines” frazes.
- Pastebėsite, jog tai, kokius žodžius bei frazes partnerio kalboje išskiriame, priklauso ir nuo to, kaip mes suprantame bei interpretuojame kito žmogaus kalbą, ir nuo to, kokių ir kiek žinių turime apie pokalbio temą.
- Baigę pokalbį kiekvienas pasakotė savo partneriui, kokias “raktines” frazes ir “karštus” žodžius jo kalboje išskyrėte.
- Mūsų išskirtos “raktinės” frazes nulems, kaip mes suprasime, ir kaip toliau plėtosome kito žmogaus mintis.
- Aptarkite porose šias “raktines” frazes: kodėl būtent jos buvo įvardintos.
- Dialogas trunka apie 7 minutes.

Svarbu: Dažniausiai jei mes ir pajuntame, kad klausimai yra labai svarbus dalykas, kito žmogaus apie tai, ką jis galvoja, pasiteiraujame tik vieną kartą. Tai darome dėl to, kad mums atrodo, jog vieno klausimo gana. Be to, toks teiravimasis, kaip taisyklė, atsiduria akliavietėje, nes paprastai mes arba pašnekovui pateikiame bet kokį atsitiktinį klausimą, arba klausimą nukreipiame tik į tai, kas jau buvo pasakyta. Šitaip pokalbis labai lengvai gali imti suktsi uždaru ratu... Jei taip nutinka, nei tikrasis dialogas, nei problemų sprendimas, nei naujų idėjų kūrimas nebevyksta. Kai geriau įjungdame naudotis klausimais, išmokstame suformuluoti tinkamus atvirus klausimus, skatinančius mąstyti plačiau arba kita kryptimi.Sumanus klausinėjimas padeda rasti sprendimus sudėtingose situacijose, atveria naujas mokymosi ir idėjų kūrimo galimybes. Be to, atkreipkite dėmesį į tai, kad klausimų jėgą galime pastiprinti dar labiau, jei juos formuluodami pasinaudosome ir kitais dialogo palaikymo įgūdžiais, pvz., “raktinių” žodžių/frazų atpažinimu ir panaudojimu (žr.toliau metodus “Gaudyk karštus žodžius” ir “Pažvelk giliau”).

Situacijos, kuriose tinka taikyti šį metodą:

- Kai norime stimuluoti savitą grupės narių mąstymą.
- Kai norime padėti asmeniui ar grupei “išeiti iš užburto rato” sprendžiant savus klausimus/problems.
- Jei atrodo, kad koks nors reikalas/tema apima daugiau nei atrodo iš pirmo žvilgsnio.
- Kai mums reikiapokalbį nukreipti ar palaikyti jį taip, kad įvykdytume, ko siekiame.
- Derybų metu.
- Atliekant rinkos tyrimus.

5 metodas: Išauskime sintezės pynę

(Visumos suvokimas vykstant dialogui, sintezės audimas)

Tikslas: mokyti susidaryti bendrą (visuminį) dialogo dalyvių minčių (požiurių, ketinimų...)vaizdą. Šioje konkrečioje mokymuisi skirtoje užduotyje dalyviai susidarys bendrą vaizdą, apimančį kiekvieno jų supratimą apie tai, ko jie šiuo metu (šiuose mokymuose) siekia išmokyti. Siekiamybė – sukurti tokią minčių sintezę, kuri apjungtų visų grupės dalyvių požiūris ir mąstymą, ir paverstį šią sintezę bendra idėja.

Nepamirškite sąmoningai stebėti ir sekti, ar jūsų elgesys ir veiksmai atitinka abipusio bendravimo principą!

Instrukcija:

- Dalyviai supažindinami su metodu; žemiau pateiktas pavyzdys gali būti panaudotas demonstruojant, kaip atrodytų žodžių atpažinimas praktiškai.
- Pasiskirstome poromis (dirbkime su nauju partneriu, ne tuo su kuriuos atlikome praėitą užduotį)
- Kiekviena pora gauna dialogo temą, kuri turėtų būti aktuali ir/ar atitikti mokymų tikslus (pvz., tema galėtų būti: “Ką galime daryti, kad geriau suprastume, kaip mąsto kitas?”)
- Kalbames porose: paeilui apsiekiame trumpais pastebėjimais išlaikydami (pakartodami ir vystydami) prieš tai kalbėjusio partnerio išsakytas mintis.
- Stenkitės partnerio kalboje atpažinti “karštus” žodžius ir svarbiausias, “raktines” frazes.
- Pastebėsite, jog tai, kokius žodžius bei frazes partnerio kalboje išskiriame, priklauso ir nuo to, kaip mes suprantame bei interpretuojame kito žmogaus kalbą, ir nuo to, kokių ir kiek žinių turime apie pokalbio temą.
- Baigę pokalbį kiekvienas pasakotė savo partneriui, kokias “raktines” frazes ir “karštus” žodžius jo kalboje išskyrėte.
- Mūsų išskirtos “raktinės” frazes nulems, kaip mes suprasime, ir kaip toliau plėtosome kito žmogaus mintis.
- Aptarkite porose šias “raktines” frazes: kodėl būtent jos buvo įvardintos.
- Dialogas trunka apie 7 minutes.

Situacijos, kuriose tinka taikyti šį metodą:

- Kai norite laivinti gebėjimą pagauti pagrindinę dialogo mintį.
- Kai norite lavinti gebėjimą išlaikyti dėmesį ties tema, nenukrypstant į šoną.
- Kai reikia padėti grupei išmokyti savarankiškai plėtoti savo žinias kuria nors nagrinėjama tema.

Refleksija grupėje visa grupė, kurioje vyksta mokymai, pasidalina savo patyrimu, kurį suteikė užduoties atlikimas grupelėse, ir mintimis, kurias šis patyrimas sukėlė. Vienas iš klausimų, galinčių paskatinti tokią refleksiją: “Ką supratote, suvokėte šios užduoties metu? Kokios mintys atėjo į galvą?”. Kitas, kiek sunkesnis klausimas: “Ko išmokote šios užduoties metu?”. Trečias galimas naudoti klausimas: “Kas jus nustebino atliekant šią užduotį?”. Ketvirtas klausimas galėtų būti: “Kokias išvadas pasidarėte šios užduoties metu?”. Refleksijos tikslas – kad kuo daugiau dalyvių pasidalintų savo patyrimu ir mintimis. Po refleksijos dalyviai pasijus įgiję supratimą apie tai, kaip atpažinti svarbiausius teiginius. Toks patyrimas padės taikyti šį metodą ir vėliau – gyvenimiškose situacijose.

Situacijos, kuriose tinka taikyti šį metodą:

- Kai norite ugdyti empatiją ir supratingumą – ty, kai grupei reikia išmokyti geriau suprasti, kaip jaučiasi ir kaip galvoja kiti, pvz., jūsų klientai.
- Jei siekiama, kad grupė įgytų gebėjimą kurti idėjas bendrai, kai kiekvienas geba “pažvelgti” į kito mąstymo būdą ir mintis.
- Kai norima tobulinti derybų įgūdžius.
- Mokantis verslo pasulyje aktualių vaidmenų; grupės vadovo, klientų aptarnavimo vadybininko, konsultanto....
- Kai norime lavinti gebėjimą atpažinti paslėptas mintis.

1 dalyvis:

Pirmasis į galvą ateinantis dalykas yra dėmesingumas, ty, tikras domėjimasis kitais žmonėmis.

2 dalyvis: Tikras domėjimasis kitais žmonėmis, manau, yra jūsų pastebėjimo esmė. Mes turime domėtis kitais, o ne vien tik savimi ir tuo, kaip galvojame mes patys.

1 dalyvis: Jūs pasakote: “mes turime domėtis kitais o ne vien tik savimi”. Kartais tikrai verta tai išbandyti, kitaip tariant, save palikti nuošaliau.

2 dalyvis: Išsireiškimas “save palikti nuošaliau” turi nemažai aspektų, kuriuos reiktų aptarti, nes kitai nebus aišku, ką turime galvoje.

1 dalyvis: Jūs paminėjote “nemažai aspektų”, kurie visi gali reikšti daį to “palikti save nuošaliau”. Vienas jų, pavyzdžiui, galbūt – būti pakankamai kantriam išlausyti kitą. Kitas svarbus momentas yra įsiklausyti į tai, ką kitas sako.

2 dalyvis: “Išklusymas į tai, kas sakoma” yra nauja- bent jau man. Gana Taip dialogas tęsiasi ir toliau...

2 dalyvis:

Tikras domėjimasis kitais žmonėmis, manau, yra jūsų pastebėjimo esmė. Mes turime domėtis kitais, o ne vien tik savimi ir tuo, kaip galvojame mes patys.

1 dalyvis: Jūs pasakote: “mes turime domėtis kitais o ne vien tik savimi”. Kartais tikrai verta tai išbandyti, kitaip tariant, save palikti nuošaliau.

2 dalyvis: Išsireiškimas “save palikti nuošaliau” turi nemažai aspektų, kuriuos reiktų aptarti, nes kitai nebus aišku, ką turime galvoje.

1 dalyvis: Jūs paminėjote “nemažai aspektų”, kurie visi gali reikšti daį to “palikti save nuošaliau”. Vienas jų, pavyzdžiui, galbūt – būti pakankamai kantriam išlausyti kitą. Kitas svarbus momentas yra įsiklausyti į tai, ką kitas sako.

2 dalyvis: “Išklusymas į tai, kas sakoma” yra nauja- bent jau man. Gana Taip dialogas tęsiasi ir toliau...

1 dalyvis:

Tikras domėjimasis kitais žmonėmis, manau, yra jūsų pastebėjimo esmė. Mes turime domėtis kitais, o ne vien tik savimi ir tuo, kaip galvojame mes patys.

1 dalyvis: Jūs pasakote: “mes turime domėtis kitais o ne vien tik savimi”. Kartais tikrai verta tai išbandyti, kitaip tariant, save palikti nuošaliau.

2 dalyvis: Išsireiškimas “save palikti nuošaliau” turi nemažai aspektų, kuriuos reiktų aptarti, nes kitai nebus aišku, ką turime galvoje.

1 dalyvis: Jūs paminėjote “nemažai aspektų”, kurie visi gali reikšti daį to “palikti save nuošaliau”. Vienas jų, pavyzdžiui, galbūt – būti pakankamai kantriam išlausyti kitą. Kitas svarbus momentas yra įsiklausyti į tai, ką kitas sako.

2 dalyvis: “Išklusymas į tai, kas sakoma” yra nauja- bent jau man. Gana Taip dialogas tęsiasi ir toliau...

2 dalyvis:

Tikras domėjimasis kitais žmonėmis, manau, yra jūsų pastebėjimo esmė. Mes turime domėtis kitais, o ne vien tik savimi ir tuo, kaip galvojame mes patys.

1 dalyvis: Jūs pasakote: “mes turime domėtis kitais o ne vien tik savimi”. Kartais tikrai verta tai išbandyti, kitaip tariant, save palikti nuošaliau.

2 dalyvis: Išsireiškimas “save palikti nuošaliau” turi nemažai aspektų, kuriuos reiktų aptarti, nes kitai nebus aišku, ką turime galvoje.

1 dalyvis: Jūs paminėjote “nemažai aspektų”, kurie visi gali reikšti daį to “palikti save nuošaliau”. Vienas jų, pavyzdžiui, galbūt – būti pakankamai kantriam išlausyti kitą. Kitas svarbus momentas yra įsiklausyti į tai, ką kitas sako.

2 dalyvis: “Išklusymas į tai, kas sakoma” yra nauja- bent jau man. Gana Taip dialogas tęsiasi ir toliau...

Instrukcija:

- Dalyviai supažindinami su metodu.
- Pasiskirstome poromis.
- Porose kalbames apie tai, kas mums svarbu (mokymosi tikslais), pvz., “Kai mes kalbame, tai ką pasakome, dažnai tere ledkalnio viršūnė”.
- Iš pradžių vienas poros dalyvis kalbės, o antrasis jo kalboje atpažįsta svarbiausius teiginius ir/arba “karštus” žodžius.
- Klausykites partnerio nebus *žodis+žodis*.
- Atpažinkite “raktinius” žodžius.
- Pertraukite partnerį išbandydami klausinėjimo meną: atverkite, atskleiskite “raktinius” teiginius naudodami atvirus nešališkus teiginius.
- Išklauskite partnerio atsakymo *žodis+žodis*.
- Atpažinkite naujus esminius (“raktinius”) teiginius, išgirstus šiame atsakyme. Pertraukite partnerį atviri nešališkų klausimų pagalba atskleidžiantis iš esminius teiginius.
- Vėl atpažinkite esminius teiginius ir šiuose atsakymuose; vėl pertraukite atskleidžiantis ir juos...
- Po to apsieikiakite vaidmenimis: kalbėtojas tampa klausimų pagalba besigilinančių į kito mintis.
- Galiausiai drauge su partneriu aptarkite, kas susikaupė jūsų “mokymosi talpyklose” (tai metafora, naudojama nusakyti mokymosi patirtį, kurią galime persinešti į kitas situacijas). Taip pasidalinsite mintimis, kokių naudingų d